

चाम्लिडः

**ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धी
(आइएलओ महासन्धी नं १६५)**

INDIGENOUS
MEDIA FOUNDATION

अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठनमो महासम्मेलनवा,

- ☞ अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो वोल्पा ठसुडनाका जेनेभाडा मिबुइदिचिको हेमा ७ जुन १९८९ डा तिकोपामो ७६ औं अधिबेशन पामा पाडुराको,
- ☞ ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धी हेमा सिफारिस १९५७ डा पाडासाको अन्तराष्ट्रिय मापदण्डचीलै उल्लेखमुसा,
- ☞ मानवाधिकारमो विश्वब्यापी घोषणापत्र, आर्थिक, सामाजिक हेमा साँस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र हेमा भेदभाव निवारण सम्बन्धी केभा अन्तराष्ट्रिय लिखतडाको दिमचीलै मुईसा,
- ☞ सन् १९५७ नाका अन्तराष्ट्रिय कानूनमो क्षेत्रडा टुराको बिकासची हेमा विश्वडाको भारा क्षेत्रडाको ओहिङ्पा जनजातिचीमो अवस्थामो सम्बन्धडा टुराको बिकासचीवा ओको बिषयडा बुसीडाको मापदण्डचीमो समिकरणमूलक अभिमुखिकरण हटामैमा उद्देश्यवा वापाको अन्तराष्ट्रिय मापदण्डची क्रौमान्यौको दिमची मिन्सा,
- ☞ खुची मिहिडेको राज्यचीमो संरचना कुर्याँ खुचीमो खाम्बातिमची, जीवनपद्धती हेमा आर्थिकबिकासडानियन्त्रणमुमा पात्योकेको खुचीमो छैमारी, ला, होसुडची डैमाडैमा हेमा पोर्मेमा तिको सुड्सीचीमो कुड्दिमलै मान्यता इसा,
- ☞ विश्वडाको केभा ठसुडडा तिको सुड्सीची मिहिडेडासेको राज्यडा खैपा सुड्सीची सोम्सा खुचीमो मौलिक मानवाधिकारची उपभोग मुमा पाचापैचौको हेमा खुचीमो ऐटादिम, होसुड्बैया,साखामची मायेडासेको दिमची छाम्सा,
- ☞ रिलुडची खैसोको टुर्माडा हेमा मिनासुड्सीचीमो समाज हेमा पर्यावरणलै काम्साखैमा, अन्तराष्ट्रिय सहयोग हेमा समभदारीडा ओहिङ्पा जनजातिचीवा पाईडाको बिशिष्ट योगदाननी ध्यानाकर्षण मुसा,

- ☞ संयुक्त राष्ट्रसंघ, संयुक्त राष्ट्रसंघीय खाद्य हेमा कृषि संगठन, संयुक्त राष्ट्रसंघीय शैक्षिक, बैज्ञानिक हेमा साँस्कृतिक संगठन, हेमा विश्व स्वास्थ्य संगठन त्येनाका अन्तर अमेरिकी इन्डियन इन्स्टिच्युटनाका तिकोपामो तह हेमा क्षेत्रडा पात्योकाको सहयोगडा हुइलोको ब्यबस्थाची तर्जुमा माको हेमा तिको ब्यबस्थाचीमो प्रयोग, प्रवर्द्धन हेमा सुनिश्चित मुमा ओस्को सहयोग इमाडैमा प्रस्ताब माको दिमची छाम्सा,
- ☞ ओको अधिबेशनमो चौथो कार्यसूचीडा हिडेको ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, १९५७ (खिम १०७) मो आंशिक संशोधन सम्बन्धी पिछ्या प्रस्ताबची डैमा दिम निर्णय मुसा हेमा,
- ☞ ओको प्रस्ताबचीवा ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, १९५७ लै संशोधन मुसा इटो अन्तराष्ट्रिय महासन्धि सोस्को टुरेको दिम निर्णय मुसा,
- ☞ आले एकहजार नौ सय उनानब्बे डुडमो जून माम्सुडमो सत्ताइसौँ तारिखपाले ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, १९८९ लुमात्रेको हुइलोको महासन्धिलै छापिसको हिडे ।

भाग १

सामान्य नीति

धारा १

१. ओको महासन्धि हुइलोको सोस्को जनजाति हेमा जनताचीमो हकडा लागु टुरे
 - (क) सामाजिक, साँस्कृतिक हेमा आर्थिकरुपडा हॉठसुडडा युङ्पा समुदायचीनाका खै मिहिडेको, खुचीमो शाखाम, होसुडबैया हेमा नियमचीवा भारा हेमा पिछ्या नियमित टुर्मा मिचापेको स्वतन्त्र मुलुकडाको ओहिङ्पा हेमा जनजातिची ।

(ख) दुडमिबानानो हेमा औपनिवेशिकरणवा आल्सेको राज्य सिमाना पाडासाडासापा हिडाको हॉठसुड हेमा तिको हॉठसुड हिडाको बोखामाडा युड्मा पापिसाको युड्पाचीमो छाच्योदिमची मिटुराकोनो ओहिड्पा जनजाति मिलुदिचिको खुचीमो कानूनी हैसियत डोस्को हिडाको नाखै खुचीमो पिछ्या हेमा भारा सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनीतिक खाम्बातिमची लैपाडैपा स्वतन्त्र हॉठसुडडाको जनताची ।

२. ओहिडपा जनजातिमो रुपसा कि-छैमारी ओको महासन्धिमो ब्यवस्थाची लागु टुरेको सुड्सीचीमो निर्धारण मुमालै इटो मौलिक मापदण्ड रुड्मा छैमात्रे ।
३. ओको महासन्धिडा पाकाको जनता त्याल्लालै अन्तराष्ट्रिय कानूनवा रिडेसोम्सा तिको त्याल्लावा धित्योको अधिकारचीमो सम्बन्धडा देइ प्रभाव टुरेसोम्सा व्याख्यामुमा पात्योकुमे ।

धारा २

१. त्योडाको जनताचीमो सहभागीताडा तिको जनताचीमो अधिकार मुमा हेमा खुचीमो अखण्डतालै सायेचुड्सा समन्वयित हेमा प्रणालीवद्ध बिकासमुमा खारु सरकारचीमो टुरे ।
२. ओस्को खारुचीडा हुइलोको उपायची पुनि समावेश टुरे,
 - (क) राष्ट्रिय कानून हेमा नियमचीवा हॉठसुडमो जनसंख्यामो खै सदस्यचीलै मिइदिचिको अधिकार हेमा अवसरचीनाका तिको जनतामो सदस्यचीवा समान रुपडा फाइदा पाल्योकाको सुनिश्चित मुमा,

(ख) तिको जनतामो सामाजिक हेमा साँस्कृतिक छैमारी, शाखामची हेमा

खाम्बातिमचीमो सायेचुड्सा खुचीमो सामाजिक, आर्थिक हेमा साँस्कृतिक अधिकारचीमो भारा कार्यन्वयनमो प्रबर्द्धन मुमा,

- (ग) तिको जनताचीमो किस्कालिमा हेमा कुड्बुलिम लैमालै कामेसोम्सा ओहिड्पा हेमा राष्ट्रिय समुदायमो खै सदस्यचीडा हिडेडासेको सामाजिक, आर्थिक खोपिल्टाची पुरामैमा त्योडाको जनतामो सदस्यचीलै फलोमाचि ।

धारा ३

१. ओहिड्पा जनजातिचीमो मानवाधिकार हेमा मौलिक स्वतन्त्रामो भारा उपायची मिडोकना हेमा मिछेङ्कना उपभोगमुमा पात्योके ओको महासन्धिमो ब्यवस्थाची तिको जनतामो सोंरो हेमा मारी सदस्यचीमो हकडा मिछेङ्कना लागु टुरे ।
२. ओको महासन्धिडा छाब्डाको अधिकारचीनाका त्योडाको जनतामो मानवाधिकार हेमा मौलिक स्वतन्त्रामो उल्लंघन टुरेको देइ सोस्को बल हेमा शक्ति पोमा पाकामो ।
३. ओस्को विशेष उपायचीवा नागरिकचीमो सामान्य अधिकारचीमो मिछेङ्कना उपभोगमुमा देइ प्रतिकूल प्रभाव पात्रों ।

धारा ४

१. त्योडाको जनतामो खाम्बातिमची, खाबाक्रोसुड, खारु, रिलुड, वातारण हेमा मिनाचीमो सुरक्षामो लागि कामेसोम्सा विशेष उपायची पारित मुयो ।
२. ओस्को विशेष उपायची त्योडाको जनतामो स्वतन्त्र रुपडा अभिव्यक्त टुरेको किस्कालिमाचीमो बिफुल्टो पाटुरों ।

३. ओस्को विशेष उपायचीवा नागरिकमो साधारण अधिकारचीमो मिछेङ्कना उपभोगमुमा देइसोस्को प्रभाव पाटुरों ।

धारा ५

ओको महासन्धिमो ब्यबस्थाची लागु मुम्मेपा,

- (क) ओस्को जनतामो सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक हेमा आध्यात्मिक मूल्य हेमा प्रचलनचीलै मान्यता इसा लैमैदिम्के हेमा खुचिमो समुहगत त्येनाका इक्पोंवा टोमाटुरेको दिखाचीमो दिमलै न्योलो मिछेंमैदिम्के ।
- (ख) ओस्को जनतामो मूल्य, अभ्यास हेमा खाम्बातिमचीमो अखण्डतालै सायेचुङ्गिसिम्के ।
- (ग) प्रभावित जनतामो सहभागीता हेमा फ्लोमाडा, ओस्को जनतावा कुड्बुलिम हेमा खारुडा वापाको ब्यबस्थाचीमो सम्बन्धडा खुचीवा पाडुइडाको छ्युसेको दिमची रुम्साखैद्योको नीतिची अवलम्बन मुसाखैडे ।

धारा ६

१. ओको महासन्धिमो ब्यबस्थाची लागु मुम्मेपा सरकारवा हुइलोको सोम्सा मुसाखैडे,

- (क) ओको जनतालै डाटेको सोम्सा प्रभाव टुरेको कानूनी हेमा प्रशासनिक खारुचीमो सम्बन्धडा मिनियेपा साब्द्योको कार्यबिधिची हेमा खुचीमो मिनाची मिहिडेको खाम्बातिमचीनाका खुचीपिडा खाम्तिमबामा,
- (ख) खुचीमो दिमची हिडेको नीति हेमा खारुतिमचीमो लागि जिम्मेबार निर्वाचित संस्था त्येनाका प्रशासनिक हेमा ओरु निकायचीडा निर्णयमुपा भारा तहडा जनसंख्यामो ओरु तहची देम्नोलो सहभागी

मिटुराको हिडे पिछ्याडा त्योन्नोलो तिको जनताची स्वतन्त्रमुसा सहभागी टुर्मा मिचापेको माध्यम स्थापित मुमा,

(ग) तिको जनतामो खुचीमोडो खाम्बातिम हेमा खारुचीमो बिकास मुमालै माध्यम खडामुमा हेमा कामेसौपा ओको खारुमुमालै चाहिबालेको क्रोसुडची इमाचि ।

२. ओको महासन्धी कार्यन्वयन मेपा मुम्मेको खाम्तिम खुन्न्योको कुड्वा हेमा दुड साब्दोसोम्सा प्रस्तावमाको उपायचीमो सम्बन्धडा सहमति हेमा सम्भौता हासिल मुमा उद्देश्यव मुम्के ।

धारा ७

१. त्योडाको जनताचीलै खुचीमो कुड्बुलिम, पामापासोडाको खारुची, खाम्बातिम हेमा होसुडची त्येनाका खुची मिहिडेको ठसुड हेमा खुचीवा पाचेप्सा पाबोप्साको बोखाडा प्रभाव टुरेको बिकास प्रकृयाडा खुचीमो प्राथमिकता निर्धारण मुमा हेमा कामेलो खुचीमो आर्थिक, सामाजिक हेमा साँस्कृतिक बिकासडा नियन्त्रण डैमाडैमा अधिकार पात्योके, त्योनाका ह्यानी खुचीलै डाटेसोम्सा प्रभाव टुर्मा चापेको राष्ट्रिय हेमा क्षेत्रिय बिकासमो योजना हेमा कार्यक्रमचीमो तर्जुमा, कार्यन्वयन हेमा मूल्याङ्कनडा खुची सहभागी मिटुरे ।

२. प्रभावित जनतामो सहभागीता हेमा सहयोगडा खुचीमो कुड्बुलिम, खारुमो अवस्था, स्वास्थ्य हेमा शिक्षामो तहडा सुधारमुमा बिषय, खुची मिहिडेको क्षेत्रचीमो भारा आर्थिक बिकासमुपा योजनाचीडा प्राथमिकता त्योक्योको बिषय टुरे, ओस्को क्षेत्रचीमो बिकासमो लागि तय टुरेको विशेष आयोजनाची समेत ओस्को सुधार पोर्मेँद्योको सोम्सा तय मुसाखैडे ।

३. सरकारचीवा कामेकोसोम्सा त्योडाको जनताचीमो सहयोगडा योजनवद्ध बिकासमो खारु खारुतिमचीनाका खुचीलै पर्बालेको सामाजिक,

आध्यात्मिक, साँस्कृतिक हेमा वातावरणीय प्रभावची मूल्याङ्कन मुपा अध्ययनची मुयोको दिम सुनिश्चित पामे, तिसको अध्ययनमो निष्कर्षचीलै खारुतिममो कार्यन्वयनमो लागि मुढें आधार बनापामैडे ।

४. सरकारवा तिको जनताचीमो सहयोगडा खुची मिहिडेडासेको भू-क्षेत्रचीमो वातावरण लैमैमा हेमा पोमैमा उपायचीमो खारु मुसाखैडे ।

धारा ८

१. त्योडाको जनताचीमो हकडा राष्ट्रियकानून हेमा नियमची लागुपामेपा खुचीमो शाखाम हेमा शाखाममो कानूनचीलै न्योलो खौसाखैडे ।
२. राष्ट्रियकानून प्रणाली हेमा अन्तराष्ट्रिय रुपडा मान्यता त्योकुको मानवाधिकारनाका परिभाषित टुराको मौलिक अधिकारपिडा कामेकोखिडा तिको जनताचीलै खुचीमो शाखाम हेमा खाम्बातिमची डैमाडैमा अधिकार पात्योके । ओको सिद्धान्त लागु टुरेपा लैमा चापेको खिमादिम समाधान मुमाडो टुरेपा, कार्यविधिची स्थापित मुसाखैडे ।
३. ओको धारामो प्रकरण १ हेमा २ कार्यन्वयन टुरेको कारणवा तिको जनतामो सदस्यचीलै भारा नागरिकचीलै इडाको अधिकारचीमो प्रयोगमुमा हेमा तिकोसोस्को कर्तव्यची पालनामुमाडा पाडोडौं ।

धारा ९

१. प्रणाली हेमा अन्तराष्ट्रिय रुपडा मान्यता त्योकुको मानवाधिकारडो कामेलो त्योडाको जनताचीनाका खुचीमो सदस्यचीवा पामेको कसुरलै नियमित मुमा सम्बन्धडा आसेनाकाडो अभ्यास टुर्सा बानाको बिधिचीलै सायेचुड् मुसाखैडे ।
२. दण्डसजायमो ब्यबस्था सम्बन्धी तिको जनतामो शाखामची तिसको मुद्धाची खौपा अधिकारी हेमा अदालतचीवा ध्यान पाइडे ।

धारा १०

१. तिको जनतामो सदस्यचीडा सामान्य कानूनवा ब्यवस्था मुँको दण्ड सजाय लागु पामेपा खुचीमो आर्थिक, सामाजिक हेमा साँस्कृतिक विशिष्टतालै ध्यान इडे ।
२. कारागारडा डोमा बाहेक दण्ड सजायमो विधिचीलै प्राथमिकता इडे ।

धारा ११

कानूनवा भारा नागरिकचीमो हकडा लागु टुरे सोम्सा छाब्डाको अवस्थाडा बाहेक पारिश्रमिक इमाचीनो हेमा मिइमाचीनो तिको जनतामो सदस्यचीनाका डोसोम्सा नाखै दे डोल्सा नाखै इक्पोँइक्पोँवा सेवालामा खारुलै कानूनवा निषेधित हेमा दण्डनीय ह्युड्से ।

धारा १२

तिको जनतामो अधिकारचीमो दुरुपयोग टुरेको बिरुद्धडा ओस्को अधिकारचीमो प्रभावकारी कार्यन्वयन मुमालै खुचीवा इक्पोँइक्पोँवा हेमा खुचीमो प्रतिनिधिमूलक निकायनाका कानूनी कारबाही मुमा चाप्योसोम्सा खुमो अधिकार सुरक्षित पामे । तिको जनतामो सदस्यचीवा चैभामिलायेपा अनुवादकमो माध्यमनाका हेमा ओरु प्रभावकारी माध्यमनाका खुचीवा कानूनी कारबाही पाछैडाको हेमा खुचीवा छैमा पाचापाको दिम सुनिश्चित मुमा उपायची मुसाखैडे ।

भाग २

बोखामा

धारा १३

१. महासन्धिमो ओको भागमो ब्यवस्थाची लागुमेपा सरकारवा त्योडाको जनतामो रिलुड हेमा आध्यात्मिक मूल्यचीमो लागि अवस्थानुसार खुचीवा पाछापसा पाबोप्साको बोखामाडा हेमा खुचीमो चारिखा लाप्तिखा हेमा तिस्को भारा बोखामाचीपिडा खुचीमो सम्बन्ध हेमा म्छों रिडियेपा ओस्को सम्बन्धमो भारालै मुढें महत्वलै सम्मान पामे ।

२. धारा १५ हेमा १६ डा पाकाको बोखामा रुड्मा त्याल्लावा त्योडाको जनतावा पाछाप्सा पाबोप्साको हेमा दे डोसोमुसा पामासोडाको क्षेत्रमो भारा पर्यावरणलै धित्योको अवधारणा समेतलै रुड्मा छैमात्रे ।

धारा १४

१. त्योडाको जनतावा ऐतानाका पाछाप्सा पाबोप्साको बोखामाडा हिडेको स्वामित्व हेमा भोगाधिकारलै मान्यता इडे । ओनाका त्योडाको जनताचीवा खुचीवाडो पाचेप्सै पाबोप्सैचिनाको कोरो बुलिमलैमा हेमा शाखाम खारुची ऐतानाकाडो पामासोडाको बोखामा मुमाचामा खुचीमो अधिकारमो ररेकुवा मुमालै कामेको अवस्थाडा उपायची मुसाखैडे । ओको सम्बन्धडा योहौसाटासा मिमेको हेमा मियोहोडेको किसानचीमो अवस्थाडा विशेष ध्यान इडे ।
२. सरकारवा त्योडाको जनताचीवा ऐतानाका पाछाप्सा पाबोप्साको बोखामा छैमा हेमा खुचीमो स्वामित्व हेमा भोगाधिकारमो न्योलोमुसा ररेकुवामो प्रत्याभूति इमालै चैभालायेको खारुची पामे ।
३. त्योडाको जनताचीवा पामेको बोखामामो दाबीची स्योल्मा राष्ट्रिय कानून प्रणालीडा कोलेलो कार्यविधिचीमो ब्यवस्था मुसाखैडे ।

धारा १५

१. त्योडाको जनतामो बोखामाडाको प्राकृतिक स्रोतचीमो अधिकारचीलै विशेष रुपडा सुरक्षित डैसाखैडे । ओस्को अधिकारचीडा ओस्को स्रोतची रौमा, न्योलो डैमा हेमा ररेकुवा मुमाडा सहभागी टुर्मा त्योडाको जनतामो अधिकार डासाको हिडे ।
२. खनिज पदार्थ हेमा बोखामाडाको स्रोतचीमो स्वामित्व हेमा बोखाडाको ओरु स्रोतचीमो अधिकार राज्यडा हिडेको अवस्थाडा राज्यवा तिको जनतामो बोखामा सम्बन्धी ओस्को स्रोतचीमो अन्वेशन हेमा उपयोग मुमालै दे डोस्को खारुतिम संचालन मुयोपा हेमा संचालन मुमालै

अनुमति इमा बुसी खुचीमो हितडा खैँसेको प्रभाव टुरे बो पाटुरौं हेमा टुरे नाखौं देम्नोलो खैँसेको प्रभाव टुरे तिको दिम निर्धारणमुमा उद्देश्यवा तिको जनताचीपिडा खांमि्तमबामा कार्यविधिची स्थापित मुयो हेमा मुसाखैँद्यो । तिको जनताची सम्भव टुरेलो ओस्को खारुचीनाका टुरेको लाभाडा सहभागी मिटुरे हेमा ओस्को खारुचीनाका खुचीलै देइ हानी नोक्सानी टुरे नाखौं खुचीवा तिकोपामो कामेलो क्षतिपूर्ती पात्योके ।

धारा १६

१. ओको धारामो हुइलोको प्रकरणडा युइमानो तिको जनताचीवा पाछाप्सा पाबोप्साको बोखामानाका खुचीलै पालैसैँचौं ।
२. अपवादजनक उपायमो रुपडा ओस्को जनताचीमो ठसुड सारामैमा आवश्यक डाटेकोखिडा खुचीमो स्वतन्त्र हेमा डुम्मैमाचीनो मिक्त्रौँसेनाका मट्टै ठसुड सारामैमाचित्रे । खुची पाक्त्रौँसैँचौं नाखौं त्योडाको जनतामो प्रभावकारी प्रतिनिधित्वमो लागि मौका इमाचित्रेको ब्यवस्था हेमा कामेसौं नाखौं सार्वजनिक जाँचबुझमो ब्यवस्था मुपा राष्ट्रिय कानून हेमा नियमनाका कामेको कार्यविधिची मुमानो मट्टै तिस्को सारामैमाचित्रेको ।
३. खोडा देलो सम्भव टुरे तिको जनताचीलै ठसुड सारामैमाचित्रेको कारणची रुम्माडुरेनाका खुचीमो ऐँटानाकाको बोखामाडा लिम्मा पात्योकेको अधिकार हिडे ।
४. तिस्योम्सा लिम्मा पाकामोकोखिडा सम्भौताडा छाब्डाकोसोम्सा हेमा तिस्को सम्भौता पाटुरैँनाकोखिडा कामेको कार्यविधिवा रिडेसोम्सा, तिको जनताचीलै भगारा टुर्मा चापेको अवस्थाडा खुचीमो आल्सेको आवश्यकता हेमा वारुडसेला बिकासमुमालै कामेको हेमा पिछ्याडा खुचीवा बुसि पाछाप्सा पाबोप्साको बोखामामो गुणस्तर हेमा कानूनी हैसियत सरहमो बोखामा इडे । त्योडाको जनताचीमो मौद्रिक हेमा जिन्सी क्षतिपुर्तिची मिक्त्रौँसेकोखिडा खुचीलै उपयुक्त जमानतडा तिस्योम्सा क्षतिपुर्ति इडे ।

५. ओस्योम्सा ठसुडसारामैडाको जनताचीलै त्योडानाका टुरेको देइ हानी हेमा नोक्सानी बापत किब्ब्योलो क्षतिपुर्ति इडे ।

धारा १७

१. त्योडाको जनताचीवा खुचीमो सदस्यचीलै बोखामामो अधिकार इमाचि स्थापित पामाको कार्यविधिलै सम्मान पाइडे ।
२. खुचीमो समुदाय बुयाँ खुचीमो बोखामालोँमा हेमा खैसोम्सा खैपाचीलैक इमाचि खुचीमो क्षमतामो सम्बन्धडा बिचारमैदिमेपा त्योडाको जनताचीडो खांमिमबामा टुरे ।
३. ओको जनताचीमो बोखामामो स्वामित्व, भोगचलन हेमा उपयोग मुमाटोमालै खुचीपिडा असम्बन्धित मिनालै ओको जनताचीमो शाखाम हेमा खुचीमो सदस्यवा कानून पाछैडोँको कारणवा त्योक्योको फाईदा लोमा पात्योकेँचौँ ।

धारा १८

त्योडाको जनताचीमो बोखामामो अनधिक्रित अतिक्रमण हेमा भोग पामे बापत कानूननाका पर्याप्त दण्ड सजायमो ब्यवस्थामुसा खैडे हेमा ओस्को कसुरची मिटुर्मालै सरकारचीवा उपायची पामे ।

धारा १९

राष्ट्रिय कृषि खारुतिमचीवा हुइलोको बिषयचीमो सम्बन्धडा जनसंख्यामो ओरु क्षेत्रचीलै मिइदिचिको व्यबहार सोस्कोडो समान व्यबहार त्योडाको जनताचीलै इडाको दिम सुनिश्चित पामे ।

- (क) खुचीमो किबुलिम कैमालै चैभामिलायेको क्रोसुडची हेमा खुची मिपोरेपा ब्यवस्थापन मुमा बोखामा पाकोलोँपा तिको जनताचीलै केभा बोखामा इमाचि ब्यवस्था ।
- (ख) तिको जनताचीमो छाप्सा बोप्साको बोखामा पोर्मेमालै चैभालेको भारा क्रोसुडचीमो ब्यवस्था ।

भर्ना हेमा रोजगारीमो अवस्थाची

धारा २०

१. राष्ट्रिय कानून नियमचीमो संरचना कुर्याँ युड्मानो हेमा त्योडाको जनताचीमो सहयोगडा, सरकारचीवा सामान्य रुपडा खारुकामुचीमो नुड्डा लागु टुरेको कानूनचीवा खुचीमो संरक्षण न्योलोमुसा मिटुर्डासेलो ओस्को जनताचीपिडा खुचीमो खारुमुपाचीमो भर्ना हेमा रोजगारीचीमो न्योलो संरक्षण सुनिश्चितमुमा विशेष उपायची अबलम्बन पामे ।
२. सकारचीवा त्योडाको जनताचीपिडा त्योडाको खारुकामुची हेमा ओरु खारुकामुचीडा देइ छेड्माटुइमा मिमुमालै हेमा मुढैदिम हुइलोको दिममो सम्बन्धडा टुरेलो भारा खारुची मुयो,
 - (क) दक्ष रोजगारीनाका रोजगारीडा वोंमा, पोर्मा हेमा पद पोर्साखैमामो उपायची ।
 - (ख) इक्ढोसोस्को खारुमो लागि इटोडो खाबा इमाचि ।
 - (ग) दबाइमुमा, सामाजिक सहयोग, पेशागत सुरक्षा हेमा स्वास्थ्य भारा सामाजिक सुरक्षामो लाभची हेमा पेशागत रुपडा सम्बन्धित ओरु भारा लाभ हेमा युड्वाखीम ।
 - (घ) संघ, संस्थामो अधिकार हेमा कानूनी ट्रेड युनियनमो खारुची मुमा भारा स्वतन्त्रता त्योनाका रोजगारदाताची हेमा रोजगारदाता खाम्बातिमचीडो सामुहिक सम्भौता मुमा अधिकार ।
३. अवलम्बनमाको उपायचीडा हुइलोको दिमची सुनिश्चित मुमा उपायची समावेश टुरे,

- (क) त्योडाको जनताचीपिडा खुचीमो खारुमुपाची, कृषिजन्य हेमा ओरु खारुडा मिवाडाको, मौशमी, आकस्मिक हेमा आप्रवासी खारुमुपाचीनाका श्रम ठेकेदारचीवा खारुडा मिपाकुचिको खारुमुपाचीवाइ राष्ट्रिय कानून हेमा अभ्यासनाका तिकोडो क्षेत्रडा मिहिडेको ओरु तिस्कोडो खारुकामुचीलै मिइदिचिको संरक्षण उपभोग मुमा हेमा खुचीलै श्रम कानून अन्तरगत खुचीमो अधिकार हेमा खुचीलै मिइदिचिको उपचारमो उपायचीमो बारेडा भारा डुमैमाचि टुरेको दिम ।
- (ख) तिको जनताचीपिडा खुचीमो खारुमुपाचीलै हेमा म्छें रिडियेपा किटनाशक हेमा ओरु विषालु क्रोसुडची नल्मा तुरेको अवस्थाडा खुचीमो किबुलिमलै जोखिम टुरेको वातारणडा खारुडा पोमाचि इसेको दिम ।
- (ग) तिको जनताचीपिडा खुचीमो खारुमुपाचीलै बंधुवा श्रम हेमा नो छ्योर्मा पाचापैचौपा दास टुर्मा टुरेको हेमा ओरु सोस्को खारुडा बलपोसा भर्ना प्रणालीचीडा हिडेको सोम्सा भर्ना पामैचौको दिम ।
- (घ) तिको जनताचीपिडा खुचीमो खारुमुपाचीवा मारी हेमा सौरोमो लागि खारुडा समान अवसर हेमा समान व्यवहार मुमाटोमा हेमा यौनजन्य दुर्ब्यवहारमो बिरुद्धडा संरक्षण पात्योकेको दिम ।
४. महासन्धिमो ओको भागडा छाब्डाको व्यवस्थाची पालना टुराको दिम सुनिश्चित मुमा उदेश्यवा त्योडाको जनताचीपिडा त्योडाको खारुमुपाचीवा ज्यालादारीडा खारुपामाको क्षेत्रडानी केभा श्रम निरिक्षण स्थापित मुमालै विशेष ध्यान पाइडे ।

ब्यबशायिक तालीम हेमा ग्रामीण उधोगची

धारा २१

त्योडाको जनताचीमो सदस्यचीवा ब्यबशायिक तालीममो उपायचीमो सम्बन्धडा पिछ्याडा ओरु नागरिकचीवा पात्येकेकोनोडो समान अवसर पात्योके ।

धारा २२

१. सामान्य प्रयोग टुरेको ब्यबशायिक तालीममो खारुतिमचीडा त्योडाको जनतामो सदस्यचीवा किस्काल्योको सोम्सा सहभागी टुर्मा मिचापेको उपायची मुमा ।
२. सामान्य प्रयोग टुरेको ब्यबशायिक तालिममो खारुतिमचीवा त्योडाको सदस्यचीमो विशेष आवश्यकताचीलै पुरा पामोकोखिडा सरकारचीवा तिको जनताचीमो सहभागीताडा विशेष तालिम खारुतिम हेमा सुबिधाची ब्यवस्था मिलापामैडे ।
३. देइ विशेष तालिम खारुतिम त्योडाको जनताचीमो आर्थिक बातावरण, सामाजिक हेमा साँस्कृतिक अवस्था हेमा व्याबहारिक आवश्यकताडा आधारित टुरे । ओको सम्बन्धडा माको देइ अध्ययन तिको जनताचीमो सहयोगडा मुमात्रे हेमा तिस्को खारुतिममो खाम्बातिम हेमा संचालन मुमा सम्बन्धडा तिको जनताचीपिडा खाम्तिमबामात्रे । सम्भव टुरेको अवस्थाडा तिको जनताचीवा तिस्को निर्णय पामेकोखिडा तिस्को विशेष तालीम खारुतिममो खाम्बातिम हेमा संचालन मुमालै प्रगतिशिल रुपडा जिम्मेवारी बहन पामे ।

धारा २३

१. हस्तकला, ग्रामिण हेमा समुदायडा आधारित उधोगची हेमा त्योडाको जनताचीमो बुलिमकैखा अर्थतन्त्र हेमा सानैसी खैमा, डासा सैमा, सोला टैमा सोस्को ऐटानाका पामासोडाको खारुचीलै खुचीमो रिलुड लैमैमा

हेमा आर्थिक आत्मनिर्भरतामो बिकासडा मुट्टें तत्वमो रुपडा मान्यता इडे । सरकारचीवा उपयुक्त टुरेको अवस्थाडा ओस्को जनताचीमो सहभागीताडा तिस्को कृयाकलापची मुसाखैडेको हेमा पोसाखैडेको दिम सुनिश्चित पामे ।

२. त्योडाको जनतामो अनुरोधडा, टुर्मा चापेलो तिस्को जनतामो ऐटानाकाको प्रबिधि हेमा होसुड्मो दिमची तिस्योम्साडो दिगो हेमा समन्ययिक बिकासलै खोंसा साब्धोको प्राबिधिक हेमा खाबामो सहायता इडे ।

भाग ५

सामाजिक सुरक्षा हेमा स्वास्थ्य

धारा २४

त्योडाको जनतामो ररेकुवा मुयोसोम्सा सुरक्षासम्बन्धी योजनाचीमो बिकास प्रगतिशील रुपडा मुमात्रे हेमा खुचीमो बिरुद्धडा देइ छेड्माटुड्मा मिमु ओस्को योजनाचीमो कार्यन्वयन मुमात्रे ।

धारा २५

१. सरकारचीवा त्योडाको जनताचीलै मिकोलेलो स्वास्थ्य सेवाची पात्योकाको सुनिश्चित मुमा हेमा खुचीवा शारीरिक हेमा मानशिक स्वास्थ्यमो उच्चतम उपलब्ध स्तर उपभोग मुमा पाचापेसोम्सा खुचीवा खुचीमो जिम्मेवारी हेमा नियन्त्रणडा ओस्को सेवाची उपलब्ध मुमा खुचीलै स्रोतची मिइदिच्यो ।
२. स्वास्थ्य सेवाची सम्भव टुरेलो समुदायडा आधारित टुरे । त्योडाको जनतामो सहयोगडा ओस्को सेवाचीमो तर्जुमा मुसा संचालन मुसाखैडे हेमा ओस्को सेवाचीवा खुचीमो आर्थिक भौगोलिक, सामाजिक हेमा साँस्कृतिक अवस्था त्येनाका खुचीमो निरोधात्मक हेरचाह, उपचारात्मक अभ्यास हेमा ओखतीलै ध्यान इडे ।

३. स्वास्थ्य उपचार प्रणालीवा त्योडाको समुदायमो स्वास्थ्यकर्मीचीमो तालीम हेमा रोजगारीलै प्राथमिकता इमा हेमा स्वास्थ्य उपचार सेवामो ओरु तहचीपिडा सवल सम्बन्ध डैसा प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाडा जोड इडे ।
४. ओस्को स्वास्थ्य सेवाचीमो ब्यवस्था मेपा मुलुकडा पामासोडाको ओरु सामाजिक, आर्थिक हेमा साँस्कृतिक उपायचीपिडा समन्वय मे ।

भाग ६

शिक्षा हेमा संचार माध्यम

धारा २६

त्योडाको जनतामो सदस्यचीलै पिछ्याडा राष्ट्रिय समुदायमो ओरु सदस्यचीपिडा इक्ठोसोम्साडो भारा तहडा शिक्षामो अवसर पात्योकाको दिममो सुनिश्चित उपायची पामे ।

धारा २७

१. त्योडाको जनतामो लागि शैक्षिक खारुतिम हेमा सेवाची तिस्को जनतामो मुठें आवश्यकताचीलै सम्बोधन मुमा खुचीमो सहयोगडा बिकास हेमा कार्यन्वयन मे हेमा तिस्को खारुतिम, सेवाचीवा खुचीमो ऐटादिम, टँयालुड, प्रविधि, मूल्य प्रणाली (भ्यालु सिष्टम) हेमा ले डो ले सामाजिक, आर्थिक हेमा साँस्कृतिक आकांक्षाचीलै समेटापामैडे ।
२. लेसेछैडेको अधिकारवा कामेकोसोम्सा तिस्को जनतामो लागि ओको खारुतिमची मुमा प्रगतिशील रुपडा जिम्मेवारी इमाचि उद्देश्यवा शैक्षिक खारुतिमचीमो तर्जुमा हेमा कार्यन्वयन मुमालै त्योडाको जनतामो सदस्यचीलै तालीम इडाको हेमा त्योडा खुचीमो संलग्नता हिडाको सुनिश्चित पामे ।
३. ओनाको ह्यानि सरकारचीवा खुचीमो शैक्षिक संस्था हेमा सुबिधाची स्थापित मुमा तिस्को जनतामो अधिकारलै मान्यता पाइडे । कोरो

ओस्को सँस्थाचीवा तिको जनताचीपिडा खाम्तिमबासा लेसेछैडेको अधिकारीनाका स्थापित न्युनतम मापदण्डची पालना पामेको पुरा पामेको टुमत्रि । ओकोपामो लागि उपर्युक्त स्रोतची इडे ।

धारा २८

१. त्योडाको जनतामो छाचामाचाचीलै व्याबहारिक टुरेलो खुचीमो मामाला हेमा खुचीमो समुहडा भाराभुन्डा केभा मिप्लिसेको लानाका छाम्मा खिम्मा चँडे । ओको व्याबहारिक पाटुरौं नाखौं, मिलेसेमिछैडेको अधिकारीचीवा ओको उद्देश्य हासिल मुमा उपायची पोमा अभिप्रायवा तिको जनताचीपिडा खाम्तिम मिबाये ।
२. तिको जनतालै हॉठसुडमो राष्ट्रिय ला हेमा हॉठसुडमो देइ इटो औपचारिक लानाका योडेसेलो प्लिमा पात्योकेको दिम सुनिश्चित मुमा भारा उपायची मुसाखैडे ।
३. त्योडाको जनतामो मामाला लैमैमा, पोर्मेमा हेमा प्लिमाडैमालै उपायची मुसाखैडे ।

धारा २९

खुचीवा खुचीमोडो समुदायडा हेमा राष्ट्रिय समुदायडा पूर्ण रुपडा हेमा समान आधारडा सहभागी टुर्मा हेमा त्योडाको जनतामो छाचामाछाचीलै फ्लोदिच्योको सामान्य ज्ञान हेमा शीप इमाचि तिको जनतामो लागि शिक्षामो लक्ष टुरे ।

धारा ३०

१. सकारचीवा त्योडाको जनतामो शाखाम हेमा रिलुडडा कामेसोस्को उपायचीवा हेमा खासमुसा श्रम, आर्थिक अवसर, शिक्षा हेमा स्वास्थ्यमो दिमची, सामाजिक कल्याण सोस्को खुचीमो अधिकार हेमा कर्तब्यची त्येनाका ओको महासन्धिनाका लैडाको खुचीमो अधिकारचीमो सम्बन्धडा खुचीलै डुम्मैमाचि टुरेको उपायची पामे ।

२. आवश्यक टुरेनाखौं लिखित अनुवादमो माध्यमनाका हेमा ओस्को जनतामो लानाका आमसंचारमो प्रयोगमुसा ओको खारु पामे ।

धारा ३१

राष्ट्रिय समुदायमो भारा समुहची हेमा खासमुसा त्योडाको जनतापिडा निकटतम प्रत्यक्ष संपर्क मिडासेको समुदायचीडो ओस्को समुहचीवा तिको जनतामो सम्बन्धडा डैमा पाचापेको पूर्वाग्रहची मामाकैमा उद्देश्यवा शैक्षिक उपायची पामे । इतिहासमो पाठ्यपुस्तक हेमा शैक्षिक सामाग्रीचीवा तिको जनतामो समाज हेमा रिलुडचीमो स्वच्छ, यथार्थपरक हेमा जानकारीमूलक तस्वीर इडाको सुनिश्चित मुमा प्रयत्न पामे ।

भाग ७

सीमा ह्याप्पाटै अप्पाटैमो संपर्क हेमा सहयोग

धारा ३२

आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, आध्यात्मिक हेमा बातावरणीय क्षेत्रचीडा मेको खारुखामचीमो क्षेत्रडा सीमा ह्याप्पाटै अप्पाटैको ओहिड्पा हेमा जनजातिचीडा संपर्क हेमा सहयोग योडेसेलो मुमा सरकारचीवा अन्तरराष्ट्रिय सम्भौताची समेतमो उपयुक्त उपायची पामे ।

भाग ८

प्रशासन

धारा ३३

१. ओको महासन्धिडा छाब्डाको दिमचीमो लागि जिम्मेवार सरकारी अधिकारीवा त्योडाको जनतालै प्रभाव टुरेको खारुतिमची संचालन मुमा त्योडा हिडेको निकायची हेमा ओरु उपयुक्त संयन्त्रचीवा तिस्को निकाय हेमा संयन्त्रलै इडाको खारुची न्योलोमुसा सम्पन्न मुमा चैभालेको क्रोसुड्ची तिस्को निकाय हेमा संयन्त्रडा हिडेको दिम सुनिश्चित पामे ।

२. ओस्को खारुतिमचीडा हुइलोको दिमची समावेश टुरे,

- (क) त्योडाको जनतामो सहयोगडा ओको महासन्धिडा ब्यबस्था टुराको उपायचीमो लागि योजना तर्जुमा, समन्वय, कार्यन्वयन हेमा मुल्याङ्कन मुमा ।
- (ख) त्योडाको जनतामो सहयोगडा सक्षम निकायची टोडा कानूनी हेमा ओरु उपायची प्रस्ताब मुमा हेमा पापाकाको उपायचीमो सुपरीवेक्षण मुमा ।

भाग ८

सामान्य प्राबधानची

धारा ३४

प्रत्येक मुलुकमो बिशिष्ट अवस्थाचीलै खौसा ओको महासन्धिलै कार्यन्वयन मुमा उपायचीमो प्रक्रिती हेमा क्षेत्र लचिलो टुरेसोम्सा निर्धारणा मे ।

धारा ३५

ओको महासन्धिमो ब्यबस्ताचीमो प्रयोगवा ओरु महासन्धि हेमा सिफारिस, अन्तराष्ट्रिय लिखत, सन्धी हेमा राष्ट्रिय कानून, निर्णय, परम्परा हेमा सम्भ्रौताची सोम्सा जनतामो अधिकार हेमा लाभचीडा खौसेको प्रभाव पामो ।

भाग १०

यान्टमडाको प्राबधानची

धारा ३६

ओको महासन्धिवा ओहिङ्पा जनजाति सम्बन्धी महासन्धि १९७५ संशोधन मुको हिडे ।

धारा ३७

ओको महासन्धिमो अनुमोदन माको औपचारिक लिखत दर्ता मुमालै अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो महानिर्देशक टोडा रौसे ।

धारा ३८

१. महानिर्देशक टोडा अनुमोदनमो लिखत दर्ता पामाको अन्तरराष्ट्रिय श्रम संगठनमो सदस्यचीमो हकडा मट्टै ओको महासन्धि बन्धनकारी टुरे ।
२. महानिर्देशक टोडा हाकापौं सदस्यचीमो अनुमोदनमो लिखत दर्ता टुराको मितिवा इकहाका माम्मुडनाका ओको महासन्धि प्रारम्भ टुरे ।
३. त्येनाका ओको महासन्धिमो अनुमोदनमो लिखत दर्ता मुपा सदस्यमो हकडा छ्योम्सा दर्ता पामाको मितिवा इकहाका माम्मुड डौंसी प्रारम्भ टुरे ।

धारा ३९

१. ओको महासन्धिमो अनुमोदन मुको सदस्यवा ओको महासन्धि प्रारम्भ टुराको मितिवा बुसिको इकनाम्डुड रुपेनाका अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो महानिर्देशक टोडा दर्ता मुमालै सूचना रौमानो ओको महासन्धि छुइमा चाप्यो । तिस्योम्सा छिटाको सूचना दर्ता टुराको मितिवा इकनाम्डुडलो लागु पाटुरौं ।
२. ओको महासन्धि अनुमोदन मुयोको हेमा ओको धाराडा छाब्डा सोम्सा छुइमामो अधिकार बुसीको प्रकारणडा छब्डाको इकनाम्डुडमो अवधि रुपेनाकाको इकडुडलो प्रयोग पामौंको प्रत्यक सदस्यमो हकडा ओको महासन्धि इकनाम्डुडमो ओको अवधिलो बन्धनकारी टुरे हेमा त्येनाका तिसको सदस्यवा ओको धाराडा छाब्डाको शर्तचीडा युड्मामो इकनाम्डुडमो प्रत्येक अवधि रुपेनाका ओको महासन्धि छुइमा चाप्यो ।

धारा ४०

१. अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो महानिर्देशकवा संगठनमो सदस्यचीवा संप्रेषण पामाको भारा अनुमोदन परित्यागचीमो दर्तामो सूचना अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठनमो भारा सदस्यचीलै मिइदिच्यो ।

२. महानिर्देशकवा संगठनमो सदस्यचीलै खुची टोडा रौंसाको दोस्रो अनुमोदनमो दर्तामो जानकारी इडेपा तिको मितिलो ओको महासन्धि लागु टुरेको दिमडा संगठनमो सदस्यचीमो ध्यानाकर्षण मुयो ।

धारा ४१

अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो महानिर्देशकवा ओको भुन्डा बुसीको धाराचीमो ब्यबस्था सोम्साडो खु टोडा दर्ता टुराको अनुमोदनची हेमा परित्यागमो खारुचीमो भारा विवरण दर्तामो लागि संयुक्त राष्ट्र संघमो बडापत्रमो धारा १०२ वा रिडेसोम्सा संयुक्त राष्ट्र संघमो महासचिबलै इद्यो ।

धारा ४२

खुवा आवश्यक ह्युड्सेपा अन्तराष्ट्रिय श्रम खारुखीममो संचालक निकायवा ओको महासन्धिमो कार्यन्वयन सम्बन्धी प्रतिबेदन महासम्मेलनडा प्रस्तुत मुमा हेमा ओको महासन्धिवा पिछ्या हेमा केभा संशोधनमो प्रश्न सम्मेलनमो कार्यसूचीडा डैमा साब्धो बो पासाब्डौंको एकिन मुयो ।

धारा ४३

१. सम्मेलनवा ओको महासन्धिलै केभा हेमा पिछ्या संशोधन मुसा वापाको महासन्धि क्रोसेनाखौं वापाको महासन्धिवा ओरु ब्यबस्था मुँको बाहेक,

(क) सोइ सदस्यवा संशोधन मुपा वापाको महासन्धि अनुमोदन टुरेनाखौं संशोधन मुमा वापाको महासन्धि प्रारम्भ टुरापा उपर्युक्त धारा ३९ डा दे डोस्को दिम छाब्डाको हिडेनाखै ओको महासन्धि ओस्पारी बिधिवत पाछिटाको रुड्मा छैडे ।

(ख) संशोधन मुपा वापाको महासन्धि प्रारम्भ टुरेको मितिनाका ओको महासन्धि सदस्यचीनाका अनुमोदन टुर्मालै खुल्ला पाटुरौं ।

२. ओको महासन्धि अनुमोदन पामाको कोरो संशोधन मुयोको महासन्धि अनुमोदन मिमुपा सदस्यचीमो हकडा देइ अवस्थाडा ओको महासन्धि ओस्पाको स्वरुप हेमा अन्तर्वस्तुडाडो लागु टुरे ।

धारा ४४

प्रस्तुत महासन्धिमो अंग्रेजी हेमा फ्रान्सेली लामो प्रतिची समान रुपडा अधिकारिक रैभाले ।

- रूपा -

ymf

Indigenous Media Foundation

Anamnagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

CHAMLING Indigenous Language, Nepal

Translation by:

Chhila Rai